

A tejevölgy

Írta: Mediana Stan

Illusztrálta: Moldovan George

Fordította: Nemes Csilla

Azon a bizonyos tavaszon rosszul állt az apám szénája. Mérgesen jött haza a vásárból, mert a csordának még a felét sem tudta eladni. Most is káromkodott, és vacsora nélkül ment lefeküdni, mint mindig, amikor nagyon mérges volt.

Másnap a környék összes marhatenyésztője összegyűlt nálunk az apámmal, lent a nagyszobában. Töltötték a bort, és hevesen vitatkoztak. Igazi tehenészek voltak, száz meg száz férőhelyes marhaiszállók tulajdonosai, akik egy esztendőben

csak kétszer mosakodtak, úgy itták az égetett bort, mint a vizet, és szalonnaszíros késeiket egyenesen a posztónadrágjukba törölték. De nem voltak rossz emberek, és a zsebükben mindig ott lapult egy-két kockacukor gyermek vagy a ló számára. Összedugták a fejüket és úgy beszélgettek, – hisz a legyőzhetetlen konkurenciáról volt szó: amikor vásárba mentek, messze félár alatt kellett a fejősteheneket elprédálják, vagy haza kellett hajtsák a jószágot eladatlanul, míg a Tejevölgy-bélieknek minden alkalommal sikerült teheneiket azonnal eladni. Ezek a tehenek vékonyak voltak, hosszú-, csavartszarvúak, nagy mennyiségű tejet adtak, és ez a tej rendkívül finom volt. De mindezekon kívül még volt valami: ezek az állatok talán éjjel legelhettek, hogy ilyen sok tejet adtak. - Akik megveszik őket, rögtön összekeverik a saját teheneikkel, és úgyis nappal legeltetik, hát akkor miért vásárolnak mégiscsak tőlük?

„A hírnév...” – mondta apám elkeseredve, és minden tehenészfő vele együtt mormogta csendesen: „...a hírnév”.

Mindjárt Lukács jutott az eszembe. Egy iskolába jártunk, és barátok voltunk. Ő a Tejvölgyben lakott, és egy nap meghívott látogatóba magukhoz. El kellett mennem, márcsak azért is, hogy megtudjam az igazságot. Egy szünidei napon indultam. Egy darabon vonattal mentem, majd gyalogszerrel, és meg is érkeztem nemsokára a Tejvölgybe. A falu egy fennsíkon terült el, amely egy széles és lapos völgybe vezetett, amelyet három folyó szelt át, aztán ezek összefolytak egyetlen nagy folyóvá, s ez egyedül hömpölygött tovább a vöröses színű, szikkadt dombok között.

Lukácsék háza az épületcsoportból a legutolsó volt, és a legszélén helyezkedett el, a ház hátsó fala pedig pont a szakadék szélén állt. Kora reggel volt, egy teremtett lelket sem lehetett még látni, de a falu lúdjai már ringó lépésekkel ereszkedtek lefele az úton. Ahogy engem meglátak, felém nyújtották a nyakukat, és mérgesen rámsziszegtek. A ház kapuja nyitva volt, így besurrantam gyorsan az udvarra. Onnan néztem végig, ahogy a libák megérkezve a szakadék szélére, szárnyra keltek, és lerepültek a széles mezőre. Lukács a küszöbön állt, és mosolygott:

- Majd csak este jönnek haza, gondjuk van saját magukra.

Bementem a hűvös szobába, és leültem egy lócára. A helyiség kicsi volt, fehér falait szőnyegek borították. A fal mellett volt egy kutyalábakon álló érckályha, amely a szoba nagyrészét elfoglalta. Már tavasz volt, a kályhában nem tüzeltek, a kályalapon májusi leostyánt szárítottak. Az ajtónyíláson átláttam a szomszéd szobában felállított szövőszékre.

- Dehát, hol vannak a tieid?

- Édesanyám kiment, hogy nyúj-

tózkodjon egy kicsit. Egész éjszaka szőtt.
– mondta Lukács.

Midenféléről csevegtünk, amikor hirtelen zaj hallatszott a kályhából, az érckarikák elkezdtek táncolni és zengeni-bongani. Félrevettük a leostyánmarkokat, a kályhaszemeket úgyszintén, és ekkor egy gyermekfej emelkedett az érckályhából.

- Ő a lánytestvérem. – mondta Lukács, és gyorsan ölbekapta, mialatt én egészen elfehéredtem e furcsa alvóhely láttán. A kis-

lány két éves lehetett, és meztelen volt. Gyorsan segítettem Lukácsnak, egy teknő vízben megfürdettük, és kis fehér ingecskébe meg ruhácskába felöltöztettük. Olyan volt, mint egy eleven pitypang, akire vigyázni kell, hogy nehogy a szél elfújja. Egyenesen a szemembe nézett, és az volt az érzésem, hogy keresztüllát rajtam. Egy ideig mozdulatlanul ült a bátyja ölében, mintha hallgatna valamit, aztán elkezdett nyüzsögni. Az orrocskája íve olyan volt, amelyen hogyha egy kis szánkó sebesen leereszkedett volna, és szöktetett volna egyet, akkor épp a szakadék szélén kötött volna ki.

A kislány nevetett, én meg úgy éreztem, mintha kihúznák a lábam alól a földet.

- Na, tessék, anyám azt mondta, hogy egy embert kell szerződni a tehenek mellé, de attól tartok, hogy a kishúgom lesz az az ember!

- Hol vannak a tehenek?

Egy kis ablak épp az istállókra nyílt. Félrehúztam a függönyt: a

tehenek odabent aludtak, mint a tej.

- Hogy hívják a testvéred?

- No, hogy hívnak? – kérdezte Lukács tőle.

- Annácska. – mondta ő vidáman, majd hozzátette: – este a tehenekkel megyek... Ránéztem Lukácsra.

- Az én anyámmal nem lehet ellenkezni! – mondta ő.

Kimentünk, kezénél fogva vezettük középben Annácskát, így mendegéltünk az úton,

amely levitt a völgybe.

- Annácska már oda van ígérve, amikor betölti a tizennyolcadik évét, hét falunyi távolságra megy majd feleségül egy odavalósi leányhoz, aki már várja őt. Hanem addig még a teheneket vigyázza, és közben a kelengyéjét varrja. Te nem is tudod, hogy erre mifelénk mennyire bonyolult egy menyasszonyi ruha. Évekbe telik, amíg elkészül, hisz az élet legfontosabb eseményéhez tartozik. – aztán ritmusosan szavalni kezdett Annácskára nézve, aki hahotázott, mert annyira tetszett neki a vers:

- Jákóbnak volt hat fia,
Mind a hat csizmadia,
Simi, Samu, Sámuel,
Dini, Dani, Dániel!

Úgy éreztem, mintha fojto-
gatnának:

- Hát iskolába nem fog járni?

- Minek menne? Szebben megtanul varrni talán? Tán megtudja, hogy honnan jött, és merre

tart, megtanulja túlélni az első szerelmet?

- Hát én biztos nem fogom túlélni... – mondtam, és Annácskára néztem.

Lukács hallgatott, mint egy bölcs öregember, aki már sok mindent tud. Három esztendővel volt idősebb, mint én. Most fölkapta a kishugát a nyakába, és így mentünk tovább, le a völgy felé.

A folyók fehéren habzottak, akár a tej.

- Próbálj meg mindig a nyomomba lépni, – mondta, – mert itt ingoványok is vannak,

és állandóan változtatják a helyüket, itt minden mozdul, költözik, csak a folyó őrzi meg a medrét, pedig el sem várnád tőle... a folyó mutatja az utat.

Annácska csukott szemmel és a nap felé fordított arccal énekelt, a bátyja mellkasán dobolva apró lábacskaival.

A folyóparton pihenőt tartottunk. Végignyúltunk a napsütésben a nagy kőgombócokon, aztán megfürödtünk a fehér habokban. A víz sűrű volt, akár a tej és csak úgy szállt belőle a gőz. Annácska kis fehér pillangókat hajkurászott. A levegőben összekeveredett az átforrósodott kő illata a zöld fűnek és a tejnek az illatával. Én ezt a kiaszott, kevés fűvet termő, vörös dombokkal szegélyezett tartományt néztem, és a tekintetem mindegyre a folyók irányába szaladt. A folyók egy fennsíkhoz vezettek, amely innen égbe emelkedő falnak tűnt.

- Itt a föld meddő, túl sok vasat tartalmaz, így kevés a legelő.

- S a tehenek hol legelnek?

Lukács beszélt, de közben azt nézte, amint Annácska épp egy bogárral játszadozik:

- Hát odamennek... – és kinyújtott karjával a fensík fele mutatott – arrafele, amerre azok a dombok...

Behunytam a szemem, hallgattam a víz csobogását... úgy tűnt, mintha érteném a szavát.

- A folyó beszél?

Lukács mosolyogva felelt:

- Ő mindig ugyanezt mondja, hogy minden rendben van.

- Hogyhogy?

- Adva van, hogy minden, azaz minden dolog, egy: létezik, és ket-tő: közel áll ahhoz a dologhoz, amely valójában saját létező önmaga, vagy ahhoz, amely saját magának csak egy része. Tehát kiderül, hogy a létezés után, csak jó jöhet, és minden, amit utólag e jó elé helyezünk, szintén jóvá válik, még akkor is, hogyha az eredetileg rossz volt.

- Az első magyarázat világosabb... – mormogtam.

Elnéztem Annácskát, amint lubickolt, és épp olyan fehér volt, mint a víz habja.

- Nézd, mennyit nőtt reggel óta!

- Tessék?

- Magasabb, mint reggel volt.

– mondtam.

- Dehogy magasabb... – mormogta magában Lukács.

Nehéz gondolatok özönlöttek el az agyamat: meg fogom mondani Lukácsnak, hogy végeztem vele

örökre, hogy is képzeli, hogy így elbolondíthat engem! Hisz a kislánynak még az arca is megváltozott időközben! Átkozott varázsló família!

- Hallod-e, – mondta Lukács – te a barátom vagy, és igaz amit mondtál, de nem tudom, hogy mi a magyarázata. Egyszerre létezik és nem létezik.

Eszembe jutott a létezésről szóló második magyarázata. A létezik elé mondott nem ugyancsak igent jelenthet...létezik és

létezik... – és elhallgattam.

De a kezemmel legyintettem, jelezve, hogy torkig vagyok már ezekkel.

A nap már lemenőben volt, és a völgy megtelt árnyakkal meg csípős hideggel, amely már szinte csontig hatolt. Hazamentem Lukácsékkal, és megismerkedtem az édesanyjukkal. Épp vacsorát készített az udvaron felállított tűzhely körül. Fehér, kövér néni volt, és pont olyan gárogó hangon beszélt, akárcsak egy liba. Kitette nekünk a vacsorát, aztán elvonult a szövőszéke mögé, alighanem az Annácska kelengyéjét szőtte tovább.

Lukács meggyújtotta a lámpát, amely a mennyezetről csüngött alá, és amely nem volt más, mint egy penészedésnek indult tőklámpás. Jó étvággal ettünk, de még nem ürültek ki a cseréptányérok, amikor Annácska felállt, és szó nélkül távozott. Már csak kicsivel volt alacsonyabb, mint én. Csak néztem kifele a fekete semmibe, amely elnyelte őt.

Lukács nézte a tőklámpást, majd így szólt:

- Ma éjjel telehold van.

Aztán átkísért egy kis szobácskába, ahol a fűvel tömött derékaljra tisz-

ta lepedőt húzott nekem. Végignyúltam az ágyon, karjaimat a fejem alá tettem, és néztem az agyagfal repedésein keresztül beszivárgó vörös fényeket. Már-már elaludtam a fürdés meg a gyaloglás okozta fáradtságtól, de hirtelenjében kitakaróztam, és kiszaladtam a szakadék szélére. A folyóvizek fehéren ragyogtak a sötét völgyben, és a falu tehenei ott ballagtak szépen hosszú sorokban, amelyeknek úgy tűnt, hogy nincs is végük. Az egyik tehén

hátán kirajzolódott Annácska alakja. A símahátú fennsík irányába haladtak fölfele az égen, a hold pedig a fennsík alatt világított, az első tehének már egymás után szépen odaértek. Fénykoszorú övezte törékeny és fekete alakjukat.

Tehát minden igaz volt. Ez azt jelentette, hogy apáméknak tényleg volt aggódnivalójuk. De hogyhogy Lukács meghívott ide? Hisz tudhatta volna, hogy én mindezt látni fogom!

Visszamentem hát a fekhelyemre. Reszkettem a hidegben. Az ágyban Lukács feküdt, és tekintetét rámszögezte.

- Ne aggódj. Tudom, hogy mi egy átokként ülünk a becsületes tehénészek nyakán, de látod, hogy nincs más választásunk. Viszont hamarosan elköltözünk innét.

- Hová? – kérdeztem dermedten.

- Oda, ahol a legelők vannak. Másnap amiután felébredtem, megmosakodtam a kútnál. Miközben öntöttem a vederből magamra a kútvizet, az éjszaka

nyomasztó képei ott keringtek a fejemben, és nem tudtam tőlük semmi-képpen megszabadulni. Benéztem az istállóba, és ugyanazt láttam, amit egy nappal előtte: a tehenek mélyen aludtak, szarvaik összefonódtak.

Elbúcsúztam Lukácstól, Annácska felől érdeklődtem, de azt a választ kaptam, hogy elcsigázottan érkezett meg, és még mindig mélyen alszik.

Elgondolkoztam azon, hogy vajon a tehenek közt alszik-e, mint én gyerekkoromban, vagy egy szép fehér nyoszolyán, mint ahogy az egy hozzá hasonló lánynak illendő lenne. Dehát mit számít most már mindez? Kifordultam a kapun a libasereggel egyszerre, végignéztem ismét, amint szárnyra kelnek a széles völgyben, és amint tovatűnnek. Aztán megindultam a vonatmegálló irányába.

A hosszú út jót tett nekem, meghánytam-vetettem magamban szépen a dolgokat. Vajon el kell-e mondanom apámnak az itt látottakat? Hogyhogy Lukács nem aggodalmaskodott csöppet sem emiatt?

Hazaértem. Apám az istállóban volt. Két béresünkkel épp a lovakat vakarták.

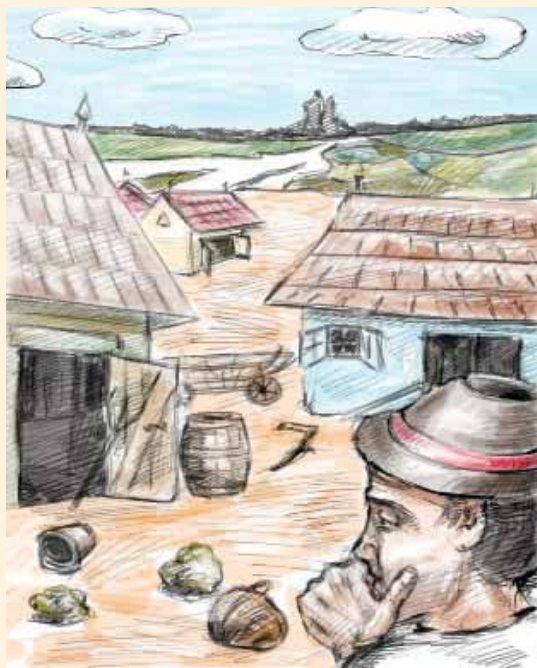
- Hazajöttél, no?! – örvendezett nekem, aztán röviden csak ennyit kérdezett: – Nos, hogy állnak a dolgok?

Becsületes arcáról lerítt a bánat, látszott, hogy nehézségekkel küszködik. Nem hazudhattam neki. Szemlesütve mondtam:

- Úgy, hogy igaz...

- A nádvágóját az átkozottjainak! – azzal felpattant egy lóra és elvágatott. Másnap a tehenészek csapatostul átlovagoltak a Tejvölgybe, de már nem találtak ott semmit, de semmit, még csak egy otffelejtett pisztolyt sem, a házak meg az istállók is mind-mind üre-

sen álltak.

Attól kezdve azokat a vékony, hosszú-szarvú teheneket már soha többé nem lehetett látni a vásárokbán. A marhakereskedők élete is visszatért a régi kerékvágásba. Tíz esztendő telt el. Egy nyári nap átlovagoltam a tejszőlgyi elhagyatott faluba. Már nem találtam meg a házakat, a régi helyeket sem ismertem föl, csak a folyó volt ugyanolyan, mint annak idején: nagy gömbölyű kövek és zöld fű szegélyezte a partot.

Körbe-karikába jártam mindenfelé, aztán visszamentem a folyóhoz, belovagoltam a vízbe, s hát ugyanolyan sekély volt, hogy alig borította víz a lovam patáit, és ugyanúgy fortyogott, habzott, mint annak idején. Elindultam a folyó mentén lefele, hol az egyik, hol a másik ágon. Mentem, mendegéltem, és gondolkoztam magamban: egy olyan feleség mellett, mint Annácska, még azt sem bánnám, ha nem tudnám eladni a teheneimet, vagyis mellette nem tudnék haragudni. Vajon most felnőtt korában is olyan szép? Mert az anyja olyan, mint egy kövér liba! A gyermekek azért szépek, hogy a felnőttek jobban vigyázzanak rájuk, ez szépség csak egyfajta védekezés. Ahogy növekednek, elkezdnek a szüleikhez hasonlítani. És én tudom, hogy még akkor is szeretném őt, hogyha olyanná válna, mint az anyja. Pontosan tudnám, hogy ez a liba-asszony külső őt rejtegeti, és ez nekem épp elég volna. Úgy tűnt, mintha az Annácska gyermekhangját hallanám, amint ezt dalolja:

Egyenesen álltam, lábam nem lóbáltam,

A görényt elhajtottam,
A vizet mind megittam,
Rossz almából a magokat mind kiugrasz-
tottam,
S az utolsó gyufaszállal
Hipp-hopp, tüzet gyújtottam!

